

KLAGANDE

Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad

MOTPART

██████████ ██████████

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 16 januari 2019 i
mål nr 611-18, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa
funktionshindrade

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer sociala
omsorgsnämndens beslut.

YRKANDEN M.M.

Sociala omsorgsnämnden yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut. Till stöd för sin talan anför nämnden bl.a. följande. [REDACTED] hjälpbehov avseende personlig hygien avser framförallt hjälp vid duschning i form av schamponering, intvålning, torkning och insmörjning av kroppen. Han kan dock själv massera in schampo i håret och skölja de delar av kroppen som han kommer åt. Han duschar två till tre gånger per vecka. [REDACTED] klarar för det mesta av att genomföra toalettbesök på egen hand, men har ibland behov av hjälp. Härutöver har han behov av hjälp vid av- respektive påklädning på nedre delen av kroppen och viss hjälp med justering av kläderna. Han har beviljats tid för dessa moment med sammanlagt tre timmar per vecka. [REDACTED] hjälpbehov är förvisso av återkommande karaktär men tidsåtgången är relativt ringa, vilket innebär att hans behov av stöd och hjälp inte kan anses vara av den omfattningen att han har rätt till personlig assistans.

[REDACTED] motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom och hänvisar till vad han anfört i förvaltningsrätten.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Vid prövningen av om en person har rätt till personlig assistans ska en individuell bedömning göras i varje enskilt fall. Hänsyn måste tas till om det stöd som behövs är av mycket privat och integritetskänslig karaktär eller om det förutsätter någon specifik kompetens. Såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter ska beaktas. En viktig faktor är hur ofta hjälpen behövs (se rättsfallen RÅ 2009 ref. 57 och HFD 2018 ref. 13).

Förvaltningsrätten har bedömt att [REDACTED] grundläggande behov uppgår till totalt fyra timmar och 42 minuter per vecka och att behoven är

av sådan karaktär att han har rätt till personlig assistans. Kammarrätten instämmer i förvaltningsrättens bedömning att sociala omsorgsnämnden har gjort en något snäv beräkning av tidsåtgången avseende [REDACTED] behov av hjälp med personlig hygien. Även med beaktande av detta anser kammarrätten dock att de hjälpbehov av mycket integritetskänsligt slag som [REDACTED] har, inte är tillräckligt omfattande och av sådan karaktär att de ger honom rätt till personlig assistans. Överklagandet ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande) och Göran Mattsson samt tf. kammarrättsassessorn Eveline Gewert (referent) har deltagit i avgörandet.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I JÖNKÖPING**

DOM
2019-01-16
Meddelad i Jönköping

Mål nr
611-18

KLAGANDE

██████████ ██████████
████████████████████
████████████████████

MOTPART

Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad
501 80 Borås

ÖVERKLAGAT BESLUT

Sociala omsorgsnämndens beslut 2018-01-23

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Med delvis bifall till överklagandet beviljar förvaltningsrätten ██████████
██████████ tid för personlig assistans med ytterligare 102 minuter per vecka,
vilket är av sådan omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans.

Det ankommer på nämnden att vidta de åtgärder som föranleds av denna dom.

Överklagandet avslås i övriga delar.

ÖVERKLAGAT BESLUT OCH YRKANDEN M.M.

Efter att ██████████ ansökt om personlig assistans avlog Sociala omsorgsnämnden i Borås Stad (nämnden) ansökan med motiveringen att hans behov inte är av den omfattningen att han har rätt till den sökta insatsen. Enligt nämnden uppgår de grundläggande behoven till tre timmar/vecka.

Dok.Id 279713

Postadress Box 2201 550 02 Jönköping	Besöksadress Hamngatan 15	Telefon 036-15 66 00 E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se	Telefax -	Expeditionstid måndag–fredag 08:00–16:00
---	-------------------------------------	---	---------------------	---

Han rekommenderades att istället söka andra insatser inom ramen för LSS eller enligt socialtjänstlagen för att tillgodose behovet av stöd.

██████████ yrkar att hans grundläggande behov ska fastställas till 11 timmar/vecka, varav 198 min avser personlig hygien, 230 min avser av- och påklädning, 112 min avser förflyttning och 120 min avser kommunikation. Han anför bl.a. följande. Det har inte skett någon sådan avsevärd förbättring av hans funktionsnedsättning att detta motiverar en sänkning av hans grundläggande behov från 11 timmar och 20 minuter i veckan till tre timmar i veckan. LSS har som uppdrag att ge goda levnadsvillkor för att kunna leva sitt liv så likt det liv andra människor lever och varken genom ledsagning eller genom hemtjänst uppnår han det.

Nämnden anför bl.a. följande. Den tid som ██████████ beviljats för toalettbesök är tillräcklig för att han ska kunna få hjälp vid toalettbesök utanför hemmet. Att tömma urinflaskor är inte ett grundläggande behov. Nämnden anser att ██████████ har behov av hjälp med att smörja in sig med solskyddsmedel vilket kan tillgodoses med ytterligare sju minuter per vecka. I övrigt finns ingen anledning att på nytt pröva de yrkade tiderna. Även med tillägg för de sju minuterna är ██████████ behov inte av den omfattningen att han har rätt till personlig assistans.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler

Med personlig assistans enligt 9 § 2 LSS avses, enligt 9 a § första stycket LSS, personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om personen med funktionsnedsättning (grundläggande behov). Den som har behov

av personlig assistans för sina grundläggande behov har enligt 9 a § andra stycket LSS även rätt till insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Utredningen

I målet finns medicinsk utredning som förvaltningsrätten har tagit del av.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om [REDACTED] hjälpbehov är av sådan omfattning att han har rätt till personlig assistans. Det tidsbegränsade beslut som nämnden tidigare fattat om beviljande av personlig assistans har inte någon avgörande betydelse för prövningen i föreliggande mål, utan en ny förutsättningslös prövning göras när perioden för en tidigare beviljad insats löper ut och då med utgångspunkt från de vid prövotillfället aktuella förhållandena.

[REDACTED] har genom tidigare beslut varit beviljad personlig assistans med 11 timmar och 20 minuter per vecka. Enligt nämndens nu överklagade beslut uppgår de grundläggande behoven till tre timmar per vecka, vilket medfört att det sammanlagda behovet gällande personlig hygien minskat från sju timmar och 20 minuter per vecka till en timme per vecka och behovet av hjälp vid av- och påklädning har minskat från fyra timmar per vecka till två timmar per vecka. Grunderna för nämndens nya bedömning har inte närmare preciserats eller motiverats vad gäller tidsangivelser. Det nu överklagade beslutet har grundats på i stort sett samma information som det tidigare beslutet och det har inte framkommit något som tyder på att [REDACTED] tillstånd har förbättrats.

Av utredningen i målet framgår bl.a. att [REDACTED] klarar av att äta på egen hand, men har behov av hjälp med flera olika moment före och efter själva intagandet av måltiden. Vidare framgår att han nattetid har behov av hjälp med tömning av sin urinflaska, men att han i övrigt synes klara hante-

ringen av denna. Han har vidare behov av hjälp med viss del av sin personliga hygien, inklusive duschning, toalettbesök och viss på- och avklädning.

Förvaltningsrätten gör inledningsvis samma bedömning som nämnden avseende måltider och kommunikation. Av utredningen framgår att [REDACTED] klarar av att äta och dricka och att hans hjälpbehov är begränsat till insatser före och efter själva måltiden. Vad gäller [REDACTED] behov av hjälp med kommunikation finns inget underlag som visar att hans kommunikationsförmåga är så begränsad att han har behov av en personlig assistent med särskilda kunskaper om honom för att kommunikation överhuvudtaget ska vara möjlig. Förvaltningsrätten instämmer även i bedömningen att tömning och rengöring av urinflaskor inte är ett grundläggande behov.

Vad gäller hjälp med på- och avklädning framgår att [REDACTED] klarar detta huvudsakligen själv. Det hjälpbehov som finns är begränsat och kan inte anses uppgå till mer än vad nämnden kommit fram till. Övrig hjälp är sådant stöd som inte kan anses vara av det mycket privata och känsliga slag som krävs för rätt till personlig assistans (jfr RÅ 2009 ref. 57). Mer tid för på- och avklädning kan således inte godtas.

Avseende personlig hygien framgår att [REDACTED] har ett stort behov av hjälp och stöd i sin vardag. Förvaltningsrätten anser att den tidsåtgång som nämnden har beräknat för de moment där [REDACTED] behöver personlig assistans är för snävt beräknad. Som förvaltningsrätten angett ovan har nämnden inte närmare beskrivit beräkningen av tidsåtgången. Eftersom det inte framkommit något som tyder på att [REDACTED] tillstånd har förbättrats anser förvaltningsrätten att stöd för en sådan beräkning kan hämtas i den föregående utredningen av [REDACTED] personliga assistans samt i vad han själv har yrkat i målet i denna del, dvs. 198 min per vecka. Utifrån det som framkommer i utredningen i målet anser förvalt-

ningsrätten att det hjälpbehov som [REDACTED] har avseende personlig hygien, bortsett från vad som ovan uppges om urinflaskor, är av sådant mycket privat och integritetskänsligt slag och därmed av sådan art som ska beaktas vid bedömningen av hans rätt till personlig assistans.

Förvaltningsrätten bedömer sammanfattningsvis att utredningen ger stöd för att [REDACTED] grundläggande behov totalt uppgår till fyra timmar och 42 minuter per vecka, vilket i [REDACTED] fall är av sådan karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Han ska därför beviljas ytterligare 102 minuter per vecka.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (FR-03).

Johanna Ekbäck

Rådmannen Johanna Ekbäck och nämndemännen Cristina Bernevång, Kerstin Cewers och Anders Dahlén har avgjort målet. Föredragande jurist har varit Richard Manderhjelm.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.